

Ympäristöpäällikkö Ari Savola
Pori Energia Oy
Ari.Savola@porienergia.fi

Viite: Lausuntopyyntöne 11.10.2021

Asia: Entisen Outokumpu Oy:n voimalaitoksen savupiipun lyhentäminen

Pori Energia Oy/Ari Savola pyytää Satakunnan Museon lausuntoa suunnitelmasta lyhentää entisen Outokumpu Oy:n Porin tehtaan voimalaitoksen savupiippua noin 20 metrillä. Piipun korkeus on nyt Ari Savolan antaman tiedon mukaan 67,7 m. Pori Energia vuokraa Outokumpu Oyj:lta Outokummun tehdasalueen voimalaitosta ja siihen liittyvää savupiippua.

Pori Energia Oy on tilannut selvityksen piipun kunnosta ja tarvittavista toimenpiteistä Enmac Oy:ltä, joka edelleen on teettänyt selvityksensä pohjaksi piipun kuntotutkimuksen TH Voimalaitoshuolto Oy:n Tauno Hännisellä 29.6.2021. Kuntotutkimuksessa todetaan, että ”piipun yläosa on noin 25 metrin matkalta varsin heikossa kunnossa ja taipunut etelän suuntaan. Etelä/länsipuoli on rapautunut pahoin”. Toimenpideraportin mukaan piipun rapautumaa ei enää voida korjata ja vaihtoehtoiksi tarjotaan joko piipun lyhentämistä tai sen purkamista kokonaan. Suositeltavampana vaihtoehtona pidetään tässä vaiheessa piipun lyhentämistä ja kunnan jatkuvaa tarkkailua sen jälkeen.

Outokumpu Oy:n tuotantolaitokset ja asuntoalue muodostavat maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön, joka on osoitettu sellaisena Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 (tullut voimaan 1.7.2019). Aluetta kuvataan: *Outokumpu Oy:n Porin metallitehdas ja asuntoalue rakennettiin vuosina 1938-41 arkkitehti W.G. Palmqvistin laatiman asemakaavan ja rakennussuunnitelmien mukaan. Teknisestä suunnittelusta vastasi diplomi-insinööri Bruno Hisinger. Uudessa tehtaassa otettiin käyttöön 1941 kuparieloktrolyysi. Siihen liittyi valimo, valssi- ja vetolaitos. Sotavuosina aloitettiin myös nikkelinvalmistus sekä kolmantena linjana jalometallituotanto. Alue on säilyttänyt hyvin alkuperäisen klassistisen arkkitehtuurinsa. Punatiiliset tuotanto- ja konttorirakennukset muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, johon liittyvät asuinalueet.*

Voimalaitos piippuineen kuuluu tehtaan alkuperäiseen rakennuskokonaisuuteen.

Maakuntakaavamerkintään liittyy suunnittelumääräys: *Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus,*

erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet. Kaikista aluetta tai kohdetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen. Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.

Edellä mainittu maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö on osoitettu myös Porin kantakaupungin yleiskaavassa (kaupunginvaltuusto hyväksynyt 10.12.2007) alueena, jonka omaleimainen luonne tulee säilyttää (S-2). Alueen asemakaava on kantakaupungin yleiskaavaa vanhempi, vuodelta 1994. Huolimatta Outokummun alueen jo tuolloin tiedossa olleesta maakunnallisesta merkityksestä ja sen osoittamisesta silloisessa Satakunnan seutukaavassa, ei asemakaavassa ole käsitelty lainkaan suojelukysymyksiä. Outokummun tehdasalueen asemakaava voidaan todeta sekä ikänsä (yli 13 vuotta) puolesta että rakennussuojelun osalta vanhentuneeksi. Outokummun tehdasalueelta ei myöskään missään vaiheessa ole laadittu rakennusinventointia, jossa yksittäiset rakennukset olisi arvoitettu. Suojelumerkinnän puuttumista asemakaavasta ei voida pitää enää ajanmukaisena ratkaisuna.

Outokummun voimalaitoksen savupiippu on olennainen osa maakunnallisesti merkittävää, iäkästä tehdasympäristöä ja alkuperäistä rakennusryhmää. Kauas näkyvällä piipulla on huomattavaa kaupunkikuvallista/maisemallista merkitystä osana arvokasta kokonaisuutta. Piipun lyhentäminen runsaalla 20 metrillä muuttaisi olennaisesti sen kaupunkikuvallista asemaa ja heikentäisi myös ylöspäin hoikkenevan piipun esteettistä laatua mittasuhteiden muuttuessa. Siksi ensisijainen ratkaisu on selvittää mahdollisuudet korjata piipun ulkopuolista tiilimuurausta. Vastaavia korjauksia on toteutettu niin Porissa kuin esimerkiksi Tampereella, jossa tehdaspiipuista ainakin merkittävä osa on suojeltu. Ongelmana useinkin on, että mikäli piippua lyhennetään, jatkuu sen pintojen rapautuminen lyhentämisen jälkeenkin ja pian on edessä uusi lyhennys/purkamistarve. Siksi on suositeltavampaa kunnostaa piipun yläosa, parantaa sen jälkeen säilymistä edesauttavaa ilmankiertoa tekemällä piipun alaosaan tuuletusaukko ja huolehtia jatkossa piipun kunnosta säännöllisesti.

Mikäli piipun yläosan korjaamiseen ei yrityksistä huolimatta löydy toteuttamiskelpoista ratkaisua eikä tekijää, hyväksyy Satakunnan Museo osaltaan savupiipun lyhentämisen Outokummun tapauksessa. Poisto tulee rajata minimiin. Lopulliset

suunnitelmat tulee vielä toimittaa Satakunnan Museolle kommentoitaviksi. Tätä lausuntoa ei tule käsitellä ennakkokannanottona, vaan jokaisen tehdaspiipun toimenpiteet tulee arvioida tapauskohtaisesti.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja Johanna Jakomaa

Tutkija Liisa Nummelin

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Päivi Valkama, Kirsti Virkki
Satakuntaliitto/kirjaamo, Daniel Nagy, Susanna Roslöf
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä